

[*A novela de Ferrín*]

Onde vai que resulta un lugar común dicir que Méndez Ferrín é un gran poeta, un senlleiro contista, un ensaísta de grande prol e mesmo un imprescindíbel opinador e articulista pero que, sendo un grande escritor (e intelectual, político xa non tanto), non é bo novelista. Todo o caudal de fartura estética, temática, de diálogo intercultural e interliterario, toda a forza renovadora, o pulo vangardista, todo o feitío orixinal que aquí e acolá se lle atribúen ós seus poemas e ós seus contos, néganselle ás súas novelas. E persoalmente creo que é este un xénero que o autor de Ourense cultivou cunha brillantez, como mínimo similar, á daqueles outros polos que, mediante a crítica e os lectores, foi unanimemente consagrado. ¿Por que? Pois, basicamente, para min, porque a novela de Ferrín non resulta dixeríbel se se le nas claves da novelística española ou portuguesa do seu tempo. É preciso acudir á vangarda, é preciso non perder o fío de Joyce, Kafka, Faulkner... (estes si consagrados).

E de Mourullo ou Camilo Gonsar. Porque a novela de Ferrín é Nova Narrativa toda ela. Probabelmente máis Nova Narrativa, no seu conxunto, cós seus contos. E foi o autor quen tivo que encargarse de darlle nome a ese movemento, a esa corrente, e de definir estas novas formas de narrar en galego, autóxenas e coetáneas do Nouveau Roman francés, que con tanta forza naceu nos anos cincuenta. Con tanta forza e con tanto descaro, pois que os críticos oficiais (Ramón Piñeiro e Carvalho Calero), defensores dun esencialismo literario á galega (lirismo, paisaxe e humor), a recibiron a paus, os paus que levou especialmente Mourullo, os paus que levou ese fulgor que se chama 'Memorias de Tains' (Ed. Monterrey, 1956). A cuestión asaltou as páxinas da prensa, dos ensaios e das recensións. E foi tamén Ferrín quen se posicionou abertamente e defendeu a Mourullo destes ataques desde as páxinas de 'La Noche' (1956) ou xa na década dos 60, desde Vieiros, a Mourullo, Queizán, Gonsar, Xohán Casal...

E a práctica narrativa de Ferrín non podía ser allea a estes principios e a estas implicacións. Non o foi, e menos en novela. 'Arrabaldo do norte' (Galaxia, 1954), moi directa e intencionadamente inspirada no 'Dans le labyrinthe', de Robbe-Grillet (líder teórico e práctico do Nouveau Roman), amosa un galego e unha Galicia totalmente inéditos,

tomados de Kafka, pasados por Tains e polo labirinto do Vigo obreiro. 'Retorno a Tagen Ata' (no Moucho de Castrelos, 1971), aínda que novela pequena (e anotada, iso si), é capital por moitos motivos: nela cristaliza o macrotexto do autor, elabórase a national allegory da que en 1986 fala F. Jameson, flexiónase en paisaxe a metonimia política que modulara Otero Pedrayo e que formulara Rosalía de Castro e imponse un novo concepto de retorno: a espiral. Non está fóra da Nova Narrativa 'Antón e os inocentes' (Xistral, 1976), completada e ampliada na súa afouteza narrativa por 'No ventre do silencio' (Xerais, 1999). Agora ben, o Ferrín novelista, desde o noso punto de vista, consegue eleva-la literatura galega a unha das súas máis poderosas e singulares cimeiras cando publica *Bretaña, Esmeraldina* (Xerais, 1987). Kafka, Robbe-Grillet, Jack London, Cunqueiro, a saga/fuga de Torrente, Foucault, Marx, os románs artúricos, a lírica medieval europea, Dante, Quevedo, literatura africana ('Tutuola), brasileira (Euclides da Cunha), francesa/bretoa (Chateaubriand)...

Cume tamén da Nova Narrativa galega, 'Bretaña, Esmeraldina' é todo un manifesto que defende a dependencia do campo literario ó tempo que nos regala as poéticas do eu á procura en sociedade, as da lectura e da escritura (libro de libros, entrelazo), a da ficción (o espello, a mise en abyme), a do regreso, a espiral, a dialéctica marxista. E cómo non ver nesta obra, nesta cadea do estranxeiro bretón Amaury, a actualización da alegoría nacional?, os debates do campo político nacionalista?, o nacemento do independentismo político organizado?, un poética do individuo e das multitudes nas modernas sociedades de vixilancia e control? Porque as novelas de Ferrín, ademais de consolidaren o galego literario elevándoo deica uns niveis ata a súa escrita descoñecidos, ademais de nos deixaren en ficción a crónica dos nosos nós políticos, poetizan, como fixo Robbe-Grillet, como fixo Mourullo, como fixeron Kafka, Joyce, Faulkner..., dunha maneira "nouvelle" e no mesmo século, a alienación nas sociedades contemporáneas. Noutras palabras, as novelas do noso autor son iso que tanto lles gusta decer a algúns: literatura literatura.